

● SZABÓ FERENC SJ

Mindnyájan testvérek

Gondolatok Ferenc pápa új enciklikájáról

Assisi Szent Ferenc ünnepének előestéjén, október 3-án, a Poverello sírjánál írta alá új, *Fratelli tutti* kezdetű apostoli körlevelét a szentatya. A dokumentum összefoglalja az egyház társadalmi tanításának főbb pontjait, s felhívja a figyelmet a koronavírus-járvány miatt egyre sürgetőbb gyakorlati teendőkre.

A Szent Ferenc *Naphimnusa* ihlette, *Laudato si'* kezdetű enciklika után öt évvel jelent meg annak „ikertestvére”. Jogos ez a megjelölés, hiszen az új körlevélben a pápa legtöbbször a „közös otthon gondozásáról” szóló dokumentum főbb pontjaira utal vissza. Miután megismétel néhány teológiai alapelvet, a pandémia miatt egyre sürgetőbb feladatokra összpontosít. Ezekről már a *Laudato si'*-ben is írt: a környezeti válság emberi gyökereiről, az átfogó ökológia megvalósítását segítő cselekvési szempontokról, valamint az ökológiai nevelés és lelkiség követelményeiről. Most különös hangsúlyt kap az „ökológiai megtérés” (216–221).

A dokumentum háttere természetesen a világjárvány, amely „váratlanul tört ránk, éppen amikor ezt a levelet írtam”. A vészhelyzet világosan figyelmezteti az emberiséget: „senki sem menti meg magát egyedül”, elérkezett annak az órája, hogy „egyetlen emberiségként imádkozzunk, amelyben mindnyájan testvérek vagyunk” (7–8).

A pápa e „szociális” körlevélben vázolja az egyház – elődei által kifejtett – társadalmi tanítását az alapvető emberi jogokról, az igazságosságról és a közjót előmozdító politikáról, majd így következtet: „a legjobb politikát a jótékony szeretet irányítja” (5. fejezet). Olyan politikára van szükség, amely az emberi méltóságra összpontosít, és nincs alárendelve a pénzügyeknek. A gyors profitra irányuló pénzügyi spekulációk

továbbra is pusztítanak. Emberi szolidaritás és kölcsönös bizalom nélkül a piac igazán nem tudja teljesíteni megfelelő gazdasági funkcióját, sem megoldani a társadalmi problémákat. És ma ez a bizalom megszűnt. „A világrendszerek törekenysége a pandémiával szemben” nyilvánvaló lett; megmutatta, hogy a szilárd politikai élet helyreállítása mellett, amely nem tarto-

Fotó: Vatican Media / AFP

zik a pénzügyi előírások hatálya alá, „vissza kell állítanunk az emberi méltóságot a középpontba, és erre a pillére kell építenünk a szükséges alternatív társadalmi struktúrákat” (168).

A két enciklika megjelenése közötti években elmélyült a világ és benne az egyház válsága, amelyet csak súlyosbított a ránk szakadt világjárvány. Ferenc pápával együtt közgazdászok, politikusok, filozófusok és teológusok igyekeztek fényt deríteni a válság gyökereire, vizsgálva az „idők jeleit”. A hívő keresztény a természeti csapásban nem a „haragvó Isten” büntetését, hanem az irgalmas Isten figyelmeztetését látja: a próbatétel felszólítás a személyes megtérésre:

*ki kell lépniünk önző, zárt világunkból
testvéreink megsegítésére,*

a gyengék, betegek, kisémmizettek gondozására, gyógyítására (64–65). Amint a jezsuita pápa megválasztása után mondta: a táborigényű kórházhoz hasonló világban ez a legelső feladatunk.

A járvány idején sokan hirtelen ráébredtek halandóságukra, olyanok is, akik nem hívők vagy névleges kereszt-

► AZ ALÁÍRÁS PILLANATA SZENT FERENC SÍRJA FELETT

tények, s korábban úgy éltek, mintha örökké tartana földi létük. Igyekeztek nem gondolni a halálra, és a pascali „szórakozásba” merültek: „Mivel nem tudják gyógyítani a halált, azt eszelték ki, hogy nem gondolnak rá.” A gőgös gazdagokat, hatalmasokat, akik a pénzt imádták, most az Úristen egy kis vírus által figyelmezteti: ő a Teremtő, a világ Ura. Persze az is tény, hogy talán még többen vannak az „egydimenziós emberek”, akik nem hisznek a feltámasztásban, folytatják önző, élvhajász életüket. „Együnk, igyunk, holnap úgyis meghalunk! (vö. 1Kor 15,32).

Titok marad, Isten miért teremtett ilyen világrendet: fejlődésben levő mindenséget, ezt a csodás univerzumot, amely megszabott törvények szerint mozog, fejlődik, ahol selejt is van, természeti katasztrófák is pusztítanak, jelen van a szenvedés és a halál, végeségünk és bűneink következménye. A Teremtő a szabad teremtményt megalkotva korlátozta önmagát, s hagyja, hogy az maga fejezze be teremtését. Léteket és törvényeket ad, de nem nyúl bele „kívülről” a természet működésébe vagy – ritka eseteket kivéve – a természet rendjét felfüggesztő csodákkal az emberi történelembe.

Mindnyájan az egy Atya gyermekei, tehát testvérek vagyunk. Arra kaptunk meghívást, hogy – meghaladva előítéleteinket és személyes érdekeinket – közel kerüljünk egymáshoz (81). Valamennyien felelősek vagyunk egy olyan társadalom, szolidáris emberi közösség felépítéséért, amely képes a befogadásra, az integrációra és a szenvedők sorának enyhítésére (77). A szeretet hidakat épít; a Szeretet-Isten szeretetre teremtett bennünket (88), s különösen minket, keresztényeket hív, hogy hittel felismerjük Krisztust minden kirekesztett arcában (85). Ezzel kapcsolatban Ferenc pápa már számtalan megnyilatkozásában felidézte Máté 25. fejezetét: az igazságos és irgalmas Bíró, Krisztus aszerint állít majd bennünket jobbjára vagy baljára, hogy mit tettünk vagy nem tettünk egynek a legkisebbek közül, akikkel ő azonosította magát. ■